de groene ruimte

Kinderdagverblijf De Ukkies (De Karavaan, Maarssen) - nader onderzoek vleermuizen 2011

Colofon

Titel	Kinderdagverblijf De Ukkies (De Karavaan, Maarssen) - nader onderzoek vleermuizen 2011
Projectnummer	11231
Opdrachtgever	Milieudienst Noord-West Utrecht Postbus 242 3620 AE Breukelen
Datum	10 november 2011
Status rapport	concept
Bestand	11231-con2c.wpd
Opdrachtnemer	De Groene Ruimte BV Postbus 400 6700 AK Wageningen tel. 0317-423969 fax 0317-418758 dgr@dgr.nl www.dgr.nl
Handtekening voor akkoord directie	Naam : ir. P.A.W.M. Raaijmakers Handtekening: 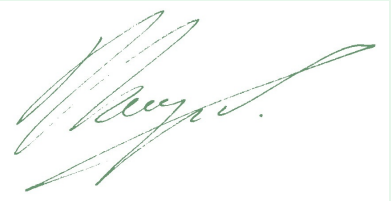
Auteursrecht	De auteursrechten van dit rapport rusten bij zowel opdrachtgever als opdrachtnemer, tenzij schriftelijk anders is/wordt overeengekomen. Alleen degenen bij wie het auteursrecht rust zijn gerechtigd het rapport voor eigen gebruik te vermenigvuldigen, te verspreiden of toe te passen, alsook om het ter informatie aan derden openbaar te maken tegen onderling (= zij bij wie het auteursrecht rust) overeengekomen voorwaarden (kosten, citeren, gebruiken, wijzigen etc).
Aansprakelijkheid	Raadpleging van en eventuele verdere handelingen met/op basis van het door De Groene Ruimte BV geleverde product vallen buiten elke verantwoordelijkheid van opdrachtgever en/of De Groene Ruimte BV.

INHOUD

1. INLEIDING. 3

2. WERKWIJZE EN UITVOERING. 5

3. PLANGEBIED EN INGREEP. 7

4. RESULTATEN. 9

5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN. 13

BRONNEN. 15

BIJLAGEN

Bijlage 1. Samenvatting verplichtingen vanuit de Flora- en faunawet (FF-wet)

1. INLEIDING

Kinderdagverblijf De Ukkies ligt in het gebied De Karavaan (Maarssen). In het kader van de herontwikkeling van De Karavaan zal het kinderdagverblijf worden gesloopt. Uit een in september 2010 door Buro Maerlant uitgevoerde quickscan is gebleken dat nader onderzoek noodzakelijk is om in voldoende mate uitsluitsel te krijgen over de aanwezigheid of afwezigheid van verblijfplaatsen van Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis in het kinderdagverblijf. In opdracht van Milieudienst Noord-West Utrecht te Breukelen heeft De Groene Ruimte BV in juli tot en met september 2011 daarom een nader vleermuisonderzoek uitgevoerd.

In deze rapportage zijn de resultaten verwoord van het nader onderzoek van het plangebied. In hoofdstuk 2 wordt de gevolgde werkwijze beschreven. Het plangebied en de voorgenomen ingreep zijn beschreven in hoofdstuk 3. De resultaten van het bronnenonderzoek en de veldbezoeken zijn verwoord in hoofdstuk 4; daarin zijn ook de resultaten geanalyseerd en is de voorgenomen ingreep getoetst aan Flora- en faunawet. De conclusies en aanbevelingen zijn verwoord in hoofdstuk 5.

Er heeft geen andere toetsing plaatsgevonden dan aan de vereisten vanuit de FF-wet.

2. WERKWIJZE EN UITVOERING

Ter voorbereiding op het veldwerk is voor het plangebied een aantal bronnen (internetsites, en schriftelijke bronnen zoals verspreidingsatlassen) geraadpleegd, om een indruk te krijgen van de mogelijke natuurwaarden van (de omgeving van) het plangebied. De geraadpleegde schriftelijke en digitale bronnen zijn opgenomen in de bronnenlijst. Overige informatie en beoordelingen zijn gebaseerd op ervaring en kennis van de onderzoekers ("expert judgement").

De omgevingscondities tijdens de vier geplande, op vleermuizen gerichte, veldbezoeken zijn weergegeven in onderstaande tabel. De veldbezoeken zijn uitgevoerd door een ervaren veld-ecoloog van De Groene Ruimte[1]. Alle veldbezoeken hebben plaatsgevonden rondom zonsondergang. Daarbij zijn alle (sporen van) beschermde soorten genoteerd. Ook andere bijzondere waarnemingen zijn genoteerd en er zijn foto's gemaakt. Er is gericht gezocht naar (sporen van) beschermde soorten en er zijn gerichte inventarisaties met een batdetector naar vleermuizen uitgevoerd. Op 29 september 2011 zijn het plangebied en de iets wijdere omgeving een extra maal gecheckt op bomen die geschikt zijn als verblijfsplek voor de Rosse vleermuis.

De resultaten van bronnen- en veldonderzoek zijn beschreven en geanalyseerd in voorliggende rapportage.

Datum	Tijd	Bewolking	Temperatuur (^{0} C)	Windkracht (Beaufort)
14 juli 2011	21.15-23.15	Halfbewolkt	16	1
22 juli 2011	21.45-23.15	Zwaarbewolkt	11	1
12 augustus 2011	21.00-22.30	Halfbewolkt	14	1
8 september 2011	20.15-21.30	Bewolkt met regen	15	2

[1] Jan Maassen.

Ligging plangebied in omgeving (bron ondergrond: Google Earth)

Plangebied (bron ondergrond: Google Earth)

3. PLANGEBIED EN INGREEP

Omgeving en plangebied

Watergang aan westkant plangebied

Het complex 'De Karavaan', waaronder het kinderdagverblijf 'De Ukkies' ligt in de bebouwde kom van Maarssen. Het onderzoeksgebied is naar schatting 1,5 ha groot. Het plangebied ligt ingesloten tussen woonwijken van het westelijke deel van Maarssen.

De bebouwing in het plangebied betreffen het kinderdagverblijf waar het onderzoek op is gericht, een schoolgebouw, een verenigingsgebouw van Jehova's getuigen en enkele overige gebouwen[2)]. Daarnaast komen cultuurgrasland en pleinen (schoolplein en plein rond het Jehovagebouw) voor. Rond de bebouwing en gazons zijn relatief jonge bomen aanwezig. Langs de noord- en westzijde van het plangebied zijn brede watergangen met bomenrijen aanwezig.

De ingreep

De ingreep betreft een herinrichting van de omgeving, waarbij het gebouw van het kinderdagverblijf gesloopt wordt. De aanwezige groenstructuren blijven intact. De ingreep is in het kader van de FF-wet aan te duiden als een 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

---

2) De kleinere bebouwing die op de luchtfoto op het schoolplein is te zien was tijdens het veldbezoek niet meer aanwezig).

4. RESULTATEN

Tijdens de veldbezoeken zijn Gewone dwergvleermuis en Rosse vleermuis waargenomen. De waarnemingen zijn op de hieronder opgenomen kaart aangegeven.

Waarnemingen vleermuizen

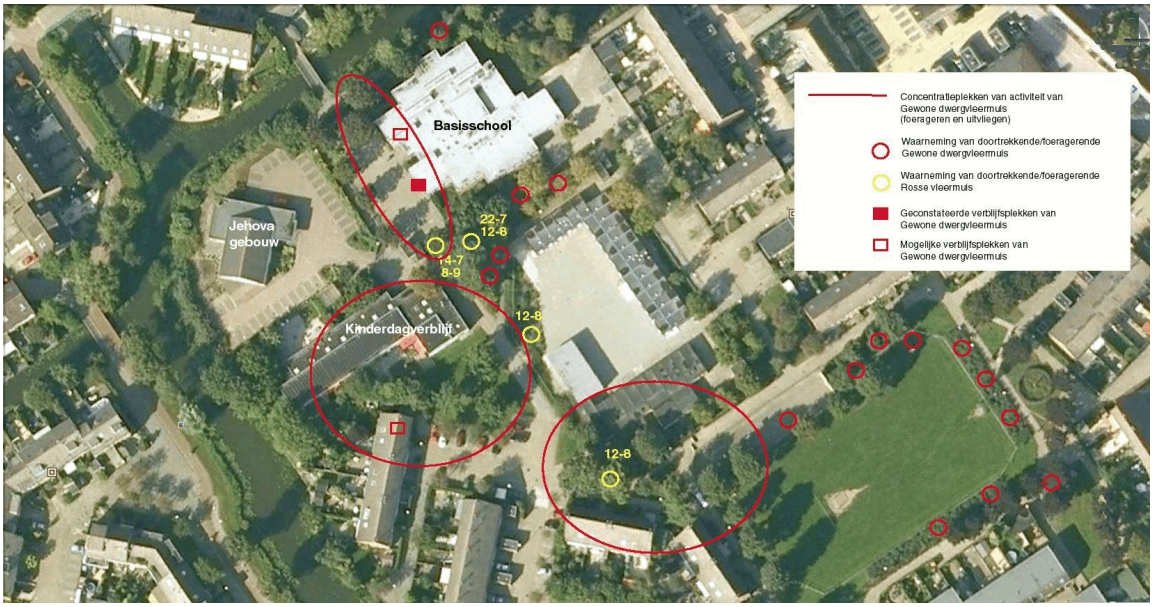

Aandachtspunten Flora- en faunawet				
Soort of soortengroep	t abel 2	tabel 3		Opmerkingen
		HR bijl IV	Bijl I	
Gewone dwergvleermuis		x		

<u>Algemeen</u>

Bij het eerste bezoek werden uitvliegactiviteiten van Gewone dwergvleermuizen geconstateerd ter hoogte van de westgevel van het schoolgebouw. Op het terreindeel aan de zuidkant van het gebouw van het kinderdagverblijf werd ook een grote activiteit van uitvliegende Gewone dwergvleermuizen geconstateerd. Op de laatste locatie bleven de activiteiten constant gedurende de gehele bezoekduur. Een verhoogde en constante foerageeractiviteit werd ook waargenomen rondom de boomgroep ter hoogte van de zuidwesthoek van het grote plein aan de zuidkant van het schoolgebouw. Langs de aansluitende bomenrijen rond het grasveld werden ook met een vaste regelmaat foeragerende vleermuizen waargenomen. Ter hoogte van de watergangen werden bijzonder weinig activiteiten waargenomen; rond het gebouw van de Jehova's werden in het geheel geen activiteiten gezien. Nog voor het invallen van de duisternis werd een doortrekkende Rosse vleermuis gehoord.

Het 2e bezoek gaf een overeenkomstig beeld als het 1e bezoek. Er werd ongeveer op dezelfde plek en hetzelfde tijdstip als de 1e keer een Rosse vleermuis gesignaleerd.
Ook het 3e bezoek gaf een overeenkomstig beeld als het 1e bezoek. Er werden meerdere waarnemingen van doortrekkende Rosse vleermuis gedaan, ook later op de avond.
Tijdens het 4e bezoek waren er geen uitvliegactiviteiten meer bij schoolgebouw, wel onverminderde drukte bij het kinderdagverblijf. Gedurende een korte periode werd ook weer de Rosse vleermuis gehoord.
Ondanks dat Laatvlieger op basis van het bronnenonderzoek wel werd verwacht, is deze soort in het geheel niet waargenomen.

Gewone dwergvleermuis

Op de volgende 3 locaties werden direct bij de eerste schemering al hoge activiteiten van de Gewone dwergvleermuis waargenomen:
- de zuidgevel van het kinderdagverblijf;
- de westgevel van de basisschool;
- bij de zuidelijk gelegen boomgroep.

Vanwege deze hoge activiteit werden er in de betreffende gebouwen ook verblijfplaatsen verwacht. Opvallend was het geringe aantal waarnemingen langs de watergangen aan het zuid- en westkant van het plangebied en aan de noordoostkant van het schoolgebouw tijdens alle bezoeken.

Zuidgevel kinderdagverblijf.

Vanwege de constant hoge activiteit ter hoogte van de zuidgevel van het kinderdagverblijf werden daar aanvankelijk verblijfplaatsen verwacht. Bij nauwkeurige observatie op het juiste tijdstip werd echter het aanvliegen van de eerste vleermuizen uit zuidwestelijke richting geconstateerd, terwijl er geen aanwijzingen werden gevonden dat vleermuizen vanuit het kinderdagverblijf uitgevlogen. Geconcludeerd wordt dat de verblijfsplekken zich niet in het gebouw van het kinderdagverblijf bevinden zoals werd verwacht, maar in het nabije woonblok.

Westgevel Basisschool.

De meest noordelijke locatie waar verblijfplaatsen werden verwacht is de westgevel van de basisschool. Waarschijnlijk zijn er uitvliegplekken vanuit een boeiboord en een uitbouw op het dak. Tijdens het derde bezoek is duidelijk een uitvliegende vleermuis vanuit het boeiboord waargenomen. Omdat tijdens het vierde bezoek geen Gewone dwergvleermuizen meer zijn waargenomen wordt geconcludeerd dat de dieren vertrokken zijn naar hun winterverblijfplaats en de waargenomen verblijfplaatsen uitsluitend als zomer-/kraamverblijf functioneren. Geschat wordt dat de basisschool in de zomer een kolonie van vijf tot tien vleermuizen herbergt.

Boeiborden aan westgevel basisschool

Zuidelijker gelegen boomgroep en boomrijen.

Ook bij de wat zuidelijker gelegen boomgroep werd een grote en constante activiteit geconstateerd. Omdat Gewone dwergvleermuizen niet in bomen huizen, worden de verblijfplaatsen van de waargenomen dieren worden in de nabije woonblokken verwacht.
Langs de aansluitende boomrijen rond het grote grasveld zijn regelmatig rondtrekkende, foeragerende Gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Rosse vleermuis

Tijdens alle bezoeken is gedurende een korte periode de Rosse vleermuis waargenomen, een boombewonende soort. Gezien het vroege tijdstip van de waarnemingen, kunnen van deze soort verblijfplaatsen in de omgeving verwacht worden. De soort verblijft in oude spechtenholen en diepe rottingsholten in bomen. Dergelijk verblijfsplekken zijn veelal te vinden in oude bomen of weinig vitale jonge bomen. In het plangebied ontbreken bomen die aan deze specificaties voldoen. Waarschijnlijk verblijven de Rosse vleermuizen in een holte in een oude Schietwilg buiten het plangebied, aan de overkant van het water, aan de westkant van het Jehovagebouw (zie foto).

Schietwilg met mogelijke verblijfplaats

5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Soorten

- Er zijn twee vleermuissoorten in het plangebied waargenomen: Gewone dwergvleermuis en Rosse vleermuis:
  - Gewone dwergvleermuis
    Deze soort heeft een kleine zomerkolonie en/of paarplaatsen in de basisschool; het grasveld en omringende bomenrijen zijn een onderdeel van essentiële vliegroutes en/of foerageergebied van de Gewone dwergvleermuis.
  - Rosse vleermuis heeft mogelijk een vaste verblijfplaats in een van de bomen aan de overzijde van het water.
- De Laatvlieger werd op basis van het bronnenonderzoek wel verwacht; deze soort is echter in het geheel niet waargenomen. Geconcludeerd wordt dat er geen vaste verblijfplaatsen zijn van de Laatvlieger.

Locaties

- Het kinderdagverblijf herbergt geen verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis en/of Rosse vleermuis.
  Bij de sloop van dit gebouw zullen dus geen beschermde vleermuizen worden verstoord.
- De basisschool herbergt in ieder geval één, mogelijk twee verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis onder de boeiborden aan de westgevel; het betreft zomerverblijven en/of paarplaatsen.
  Geconcludeerd wordt dat het gaat om een kleine kolonie van vijf tot tien dieren.
- Het grasveld en omringende bomenrijen zijn een onderdeel van essentiële vliegroutes en/of foerageergebied van de Gewone dwergvleermuis.

Overig

- Bij de herinrichting van het plangebied dient rekening te worden gehouden met de vaste verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied van Gewone dwergvleermuis. Het verstoren van Gewone dwergvleermuis is verboden (FF-wet). Bij (mogelijk) verstorende ingrepen in of rond de basisschool en het grasveld dienen voldoende mitigerende en compenserende maatregelen worden genomen, opdat geen sprake is van verstoring[3] .

---

[3] Daartoe dient een toegesneden ecologisch werkprotocol opgesteld te worden, waarin is aangegeven op welke wijze aan deze maatregelen vorm wordt gegeven. Uiteraard dient aantoonbaar volgens het protocol te worden gewerkt. De mogelijkheid om deze werkwijze te kiezen dient van tevoren met de gemeente kortgesloten te worden.

BRONNEN

Van Suijlekom, J., 2010 *Maarssen Karavaan; Toets Flora- en faunawet* - Buro Maerlant, Dussen

Gemeente Stichtse Vecht (http://www.stichtsevecht.nl/)
Provincie Utrecht (http://www.provincie-utrecht.nl/)
Zoogdiervereniging (http://www.zoogdiervereniging.nl/)

Bijlage 1. Samenvatting verplichtingen vanuit de Flora- en faunawet (FF-wet)

Onderstaande tekst bevat de voor het onderhavige project belangrijkste aspecten van de Flora- en faunawet. Uiteraard is alleen de wettekst bepalend; aan onderstaande tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

Middels de Flora- en Faunawet (FF-wet) zijn in beginsel alle inheemse planten- en diersoorten beschermd en voor alle soorten geldt de wettelijke zorgplicht. Een aantal planten- en diersoorten heeft een bijzondere beschermingstatus ('beschermde soorten'). Een ingreep kan een effect hebben op dergelijke eventueel aanwezige, beschermde planten- en diersoorten. Een initiatiefnemer heeft de wettelijke plicht om na te gaan of door de ingreep beschermde soorten worden verstoord; de bewijslast ligt bij de initiatiefnemer, die moet aantonen dat geen soorten worden verstoord (waardoor één of meer van de artikelen 8 t/m 12 van de FF-wet worden overtreden) of hij moet een ontheffing voor deze verstoring aanvragen bij het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I).

Artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet.

Art. 8 Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Art. 9 Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Art. 10 Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Art. 11 Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Art. 12 Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

De eerste stap van zo'n procedure is een quickscan. In een quickscan wordt getracht zo veel mogelijk uitsluitsel te krijgen over de aanwezigheid of afwezigheid van beschermde soorten en, bij aanwezigheid, over de vraag of verstoring aan de orde is. Waar mogelijk wordt gekeken hoe eventuele verstoring kan worden voorkómen of worden verminderd.
Indien verstoring niet kan worden voorkomen, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Deze dient, vergezeld van een activiteitenplan ingediend te worden bij de Dienst Regelingen van het ministerie van EL&I. In het activiteitenplan wordt onder andere uitgebreid ingegaan op het doel van de aanvraag, wordt een onderbouwing gegeven en wordt ingegaan op de wijze waarop met (streng) beschermde soorten wordt omgegaan. De verwerking van de aanvraag door de Dienst Regelingen kan geruime tijd in beslag nemen (in het algemeen minstens 2 maanden maar ook 6 maanden is niet uitzonderlijk).

Middels een Algemene Maatregel van Bestuur in 2005 is de toepasbaarheid van de FF-wet verder vorm gegeven. In deze AMvB is een onderscheid gemaakt in drie bijzondere beschermingsregimes; de beschermde soorten zijn onderverdeeld in drie groepen en elk van deze soortengroepen is vermeld op drie tabellen (zie tekstkader volgende pagina). De soorten van tabel 3 hebben de hoogste beschermingsstatus.

Vogels kennen een apart beschermingsregime, los van de tabellen-indeling. Sinds 26 augustus 2009 zijn de nesten van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Ook kan voor een aantal soorten van tabel 3 geen ontheffing meer worden verkregen (tenzij een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn van toepassing is); indien vaste verblijfplaatsen van deze soorten aanwezigheid zijn, dient de ingreep plaats te vinden op een zodanige wijze dat -althans ingevolge de FF-wet- geen sprake is van verstoring, omdat de functionaliteit van de verblijfplaatsen wordt gewaarborgd.

Toelichting tabellen soorten Flora- en faunawet

In onderstaande tabellen staan alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet (FF-wet). De tabellen zijn aan de ene kant aan de orde bij ontheffingverlening voor artikel 75 en aan de andere kant bij vrijstellingen in het kader van het *Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen* (AMvB artikel 75).
Vogelsoorten zijn in de oorspronkelijke tabellen van het ministerie van LNV niet apart opgenomen, omdat het een erg lange lijst is. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd (behalve exoten).

Toelichting tabel 1

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de FF-wet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).

Toelichting tabel 2

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de FF-wet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3).

Toelichting tabel 3

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de FF-wet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de FF-wet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig.
- Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.
- Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria:
  1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
  2) er is geen alternatief;
  3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort. Deze drie criteria vormen de zgn. uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn).

De uitgebreide toets voor ontheffingverlening geldt ook voor alle vogelsoorten.

de groene ruimte

Stroomdiagram Flora- en faunawet

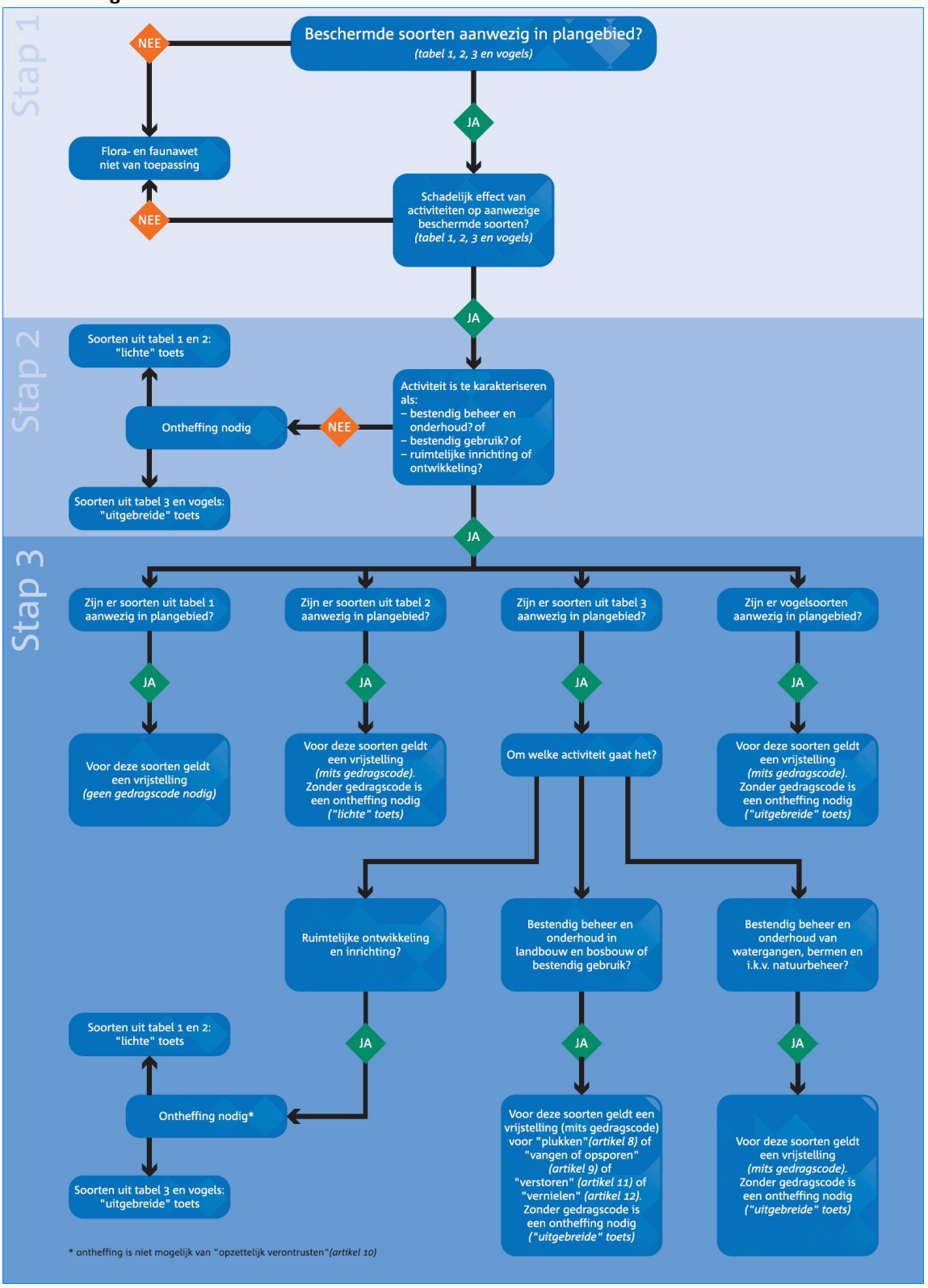

(Zie ook het stroomdiagram op de volgende pagina).
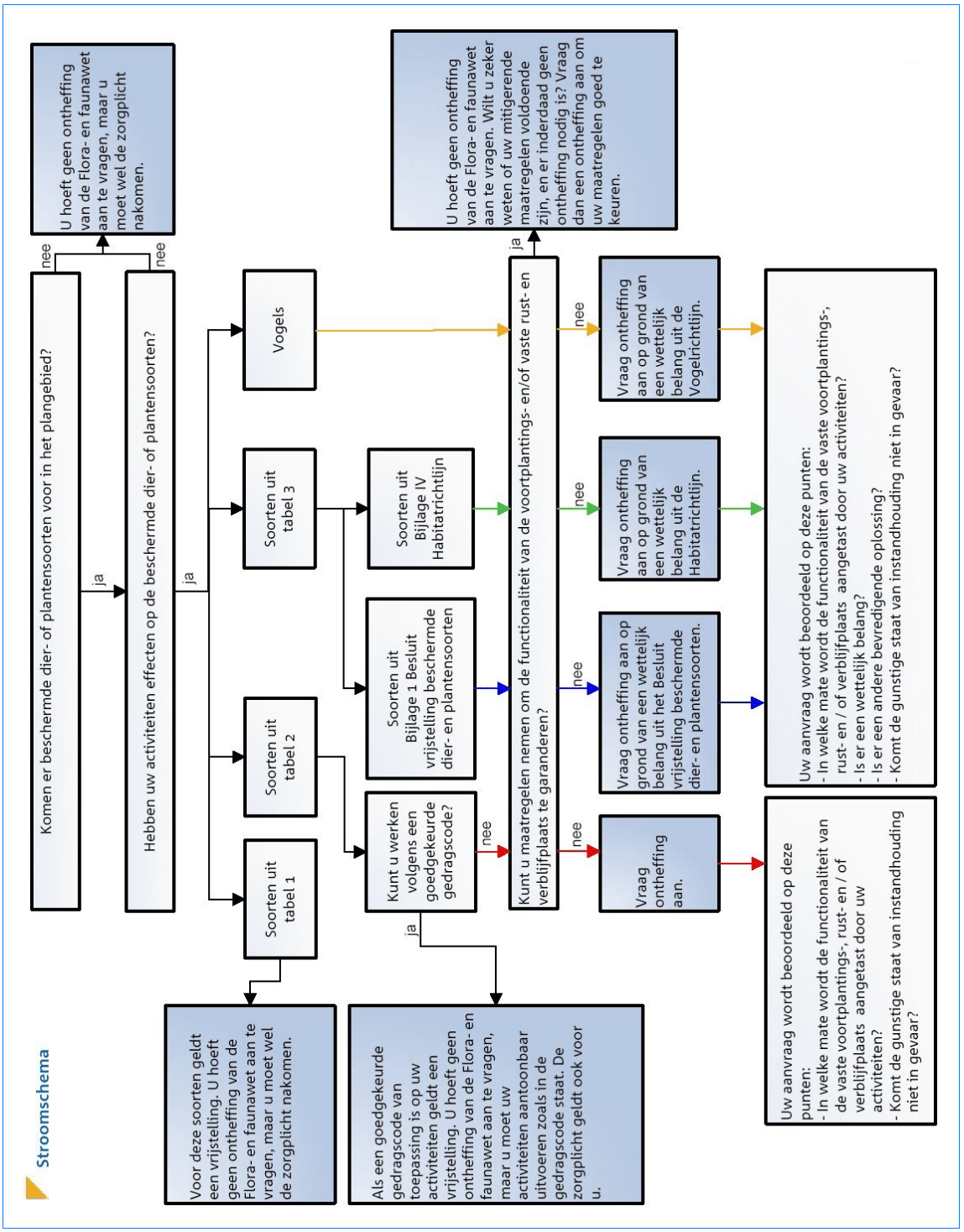
Stroomdiagram voor Ruimtelijke ontwikkelingen per 26 augustus 2009